

Дирда А.*

АФРИКАНСЬКИЙ ВЕКТОР ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ КНР

Однією з першочергових цілей зовнішньоекономічної експансії КНР стає багата природними ресурсами Африка. Незважаючи на те, що дипломатичні зв'язки та економічне співробітництво Китайської Народної Республіки з державами Африки мають більше ніж піввікову історію, рівень відносин, досягнутий за останнє десятиліття, можна без перебільшень назвати безпрецедентно високим.

Параметри економічних зв'язків тут дуже красномовні: у 2010 р. товарообіг між КНР і Африкою становив 126,9 млрд. дол. Таким чином, Китай вперше очолив список торгових партнерів африканських держав, випередивши США (113,3 млрд.). А прямі іноземні інвестиції КНР в африканські країни за підсумками 2008 року досягли 5,49 млрд. дол., тобто майже 9,8% усіх прямих іноземних інвестицій Китаю припали на Африку [1].

Африка – важливий торговий партнер КНР. Доля Китаю в експорті африканських країн становить 11,3%, в імпорті – 11,4%. Найбільшими торговельними партнерами КНР є: Ангола, ПАР, Алжир, Судан, Єгипет, Нігерія, Республіка Конго, Марокко, Лівія, Екваторіальна Гвінея, Габон, Гана [2]. Більшість з них – виробники нафти, ключової статті двосторонньої торгівлі. Африканська нафта становить 28% китайського імпорту цієї сировини. Важливою особливістю китайської нафтової стратегії є те, що значні поставки вуглеводневої сировини відбуваються з країн, доступ до яких обмежений для західних ТНК (Судан), або з тих, які лише нещодавно почали або відновили нафтовидобування (Ангола). З метою забезпечення країни енергоносіями КНР здійснює активну інвестиційну політику, підписавши угоди для проектів розвитку нафтогазової промисловості на суму 30 млрд. дол.[3] У нафтовій галузі африканських країн діють крупні нафтогазові компанії КНР: КННК (Китайська національна нафтогазова корпорація), Сінопек (Китайська нафтохімічна корпорація), КНОНК (Китайська національна офшорна нафтова корпорація), власником яких є держава, а діяльність контролюється Державним енергетичним комітетом КНР) [4].

Одним з двигунів розвитку економічних зв'язків Китаю з африканськими державами була програма економічної допомоги країнам, що розвиваються, ініційована Пекіном у 1950-і рр. КНР направляла в африканські країни обладнання, спеціалістів для його монтажу і пуску, значну кількість робітників невисокої кваліфікації, що було, головним чином, пов'язано з будівництвом Танзаму (Танзанія-Замбія), - ключової транспортної артерії Східної Африки [5]. Спорудження інфраструктурних об'єктів, подібних Танзаму, стало важливою рисою економічного співробітництва у 1970-і рр., перерісши у т. зв. «цементну дипломатію»: за останнє десятиріччя майже в кожній африканській країні КНР реалізувала декілька будівельних проектів. Серед них – Палац народів у Джибуті, будівлі МЗС в Уганді і Мозамбіку, стадіони в Беніні, Малі, кільцева автострада в Аддис-Абебі. Загалом, у співпраці з африканським континентом беруть участь близько 600 китайських

* студентка 4 курсу спеціальності «міжнародні відносини» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: проф. Головченко В. І.

будівельних компаній. Одна тільки China Road and Bridge Corporation реалізує 500 проєктів [6].

Списання боргів є важливою складовою допомоги Китаю Африці, під яке зазвичай підпадають найбільш бідні країни регіону. За умовами домовленостей, досягнутих в ході саміту «Китай-Африка» у листопаді 2006 р. у Пекіні, впродовж 2006-2008 рр. КНР списала заборгування 35 африканських країн сумою 2,8 млрд. Крім цього, КНР продовжує надавати кошти для розвитку традиційних галузей співробітництва: сільського господарства і легкої промисловості. У травні 2009 р. в Малаві було розпочато реалізацію сільськогосподарського проєкту Китаю в Африці вартістю 19 млн. [7].

Для подолання наслідків світової кризи в Африці Пекін виділив 10 млрд. дол. пільгових кредитів для середніх і дрібних компаній, надав медичне обладнання вартістю 73 млн. дол. 30 лікарням, побудував 50 шкіл і запропонував 100 проєктів з виробництва «чистої» енергії з відновлюваних джерел [7].

Лібералізація інвестиційного клімату в африканських країнах під впливом глобалізації і спрощення правил залучення інвестицій, зокрема в Анголі, ДРК, Замбії, Беніні, сприяло активізації китайських інвестиційних компаній в цьому регіоні. Останнім часом кількість іноземних компаній з китайським капіталом сягла 1,6 тис. Попри це кількісні показники ПІІ КНР залишаються доволі скромними – на кінець 2009 р. 9,3 млрд. дол. (4,2% загальної суми ПІІ КНР). Головними отримувачами китайських інвестицій є ПАР, Замбія і Нігерія [8].

Співпраця з КНР дає африканським країнам наступні переваги: доступ до дешевих фінансових ресурсів і технологій, насичення споживчого ринку дешевими товарами, створення інфраструктурних об'єктів при власних мінімальних затратах, стійкий збут сировинних і паливних товарів, підтримка малого і середнього бізнесу в зонах економічної співпраці, доступ на перспективний зовнішній ринок збуту [9]. Попри це європейські і американські експерти наголошують на негативних наслідках китайської експансії в Африку. Частіше за все звертають увагу на підрив перспективних галузей місцевої промисловості, недостатню увагу до екологічних проблем, надмірне залучення китайської робочої сили, сировинну прив'язку до китайської економіки, відмову КНР від взаємодії в рамках колективних ініціатив африканських країн [10].

Крім сировинного і паливного «голоду», економіка КНР потребує розширення ринків збуту товарів і послуг, нових сфер застосування капіталу. Пакетна співпраця з країнами Африки сприяє вирішенню цих проблем. Попри ряд переваг і недоліків економічної співпраці, зв'язки з КНР сприяли вирішенню багатьох проблем розвитку у африканських країнах, включно з інфраструктурним забезпеченням.

Література

1. Бабанян Д. Геополитика Китая на современном этапе. – Режим доступа: <http://journal-neo.com/?q=ru/node/459>
2. Лузянин С. Китай — колонизатор или партнер?. – Режим доступа: <http://www.slavic-europe.eu/index.php/comments/31-world-comments/9521-2011-04-26-10-12-14>
3. Томберг Р. И. Китайская «экспансия» как ресурсная составляющая международных конфликтов в Африке Китай и Африка – точки соприкосновения. – Режим доступа: http://www.vestnik.mgimo.ru/files/03/vestnik_03-09.pdf
4. Китайские инвесторы отдадут предпочтение странам Африки, а африканская нефть выбирает Китай... Или почему ЕС бомбит Ливию. – Режим доступа: <http://www.wpr.ru/?p=2134>

5. Филоненко М. Африканский акцент Поднебесной. - Режим доступа: <http://www.chinapro.ru/rubrics/2/6522/>
6. Африканская карта Китая. Режим доступа: <http://www.warandpeace.ru/ru/analysis/view/11830/>
7. Успехи африканской стратегии Китая. – Режим доступа: <http://www.newsland.ru/news/detail/id/454781/>
8. Нике В. Стратегия Китая в Африке. – режим доступа: <http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/IMG/pdf/0805-Niquet-RUS.pdf>
9. Фризекке У. Китайская экспансия в Африке. – Режим доступа: <http://www.globalscope.ru/content/articles/1233/>
10. Игнатченко И. Пекин и Вашингтон бодаются за Черный континент. - Режим доступа: <http://navoine.ru/articles/2168>